

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1670

96. Regis edictum contra Christ. à concub. falsa ex causa expr.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10757

repente cogitur in aulam reuerti, ad inhibendum si posset edicti furorem Christianitati exitiabilis, & tam præcipitis vt eius ante sentiretur fulmen quam audiretur fragor.

Chæcium egressis, occurrunt pagi aliquo numero propè contigui, quos iure beneficiario Rex Sanfuz dederat, Concubinas inter, vnicè sibi caræ, sed Bonziorum & dæmonum magisterio duplici sceleratissimæ, & quod consequens erat, legem Christianam implacabiliter exosa. Contigit autem vt ethnicus, sed mentis emotæ subiret in templum quod præcipuo in pago ædificauerat Sanfua sanè magnificum, & sapiens facinus dictante stulticia auderet, caput & brachia idolo confringens Sanfuz maximè venerando; consternati, vt primum illuxit Bonziji ad tantum nefas in aulam certatim procurrere, denuntiare crimen dominæ suæ Sanfuz iam per se proritatæ, & furia furias subdere; illa cursu pariter ad Regem, querelas deponere, dolere, lamentari, Christianorum audaciam ante omnia indignari quos nec Regis maiestas, nec Deorum in officio contineret; pusilli Rex animi, & eius amore perditus, consolabilem non putauit nisi proscrizione legis Christianæ, quam impiissima femina postulabat; quate iussis coram Bonziorum primariis adesse, & queri quæ vellent, indictam causam, inconsulto & præcipitato edicto in hæc verba damnauit. [Nos Regni Annam Dominus Tandonang, subiectos nobis populos volumus nostro huic parere rescripto, cuius executionem, iudicium nostrorum præfectis iniungimus, vt toto illud regno promulgent, & promulgandum curent. Cum ad nos perlatum fuerit, quosdam falsam doctrinam condiscere, & legem profiteri, virute omni cassam, peruersam, mendacem, fraudulentam, eoque audaciæ progredi, vt simulastra in templis indignè dehonestent; veramus quenquam in posterum; quantumcumque sit, legem illam publicè, aut priuatim, verbis, aut opere profiteri; ad hæc vllum sectæ huiusmodi, pedem in templa immittere, & loca idolorum cultui dicata; qui secus faxit, potestatem facimus præsentem cuiuslibet iniiciendi in illum manus, sistendique nobis reum impudentem; id qui præstiterit eius strenuam fidem sequetur præmium gradus alicuius etiam Mandarinum, vt solet qui bello fortiter aliquid gesserint. Datum decimæ Lunæ decimo septimo, anni Ciam] hoc est duodetrigesimo Nouemb. anno 1632. hoc tamen Rescripto, creditur voluisse expressione legis Christianæ idè abstinere, ne Lusitanos offenderet, quos nihilominus amicos cupiebat. Porro cum sit & Sinis, & Tunchinensibus tam apta locorum, & Magistratum ex superioribus articulatio, vt quicquid Rex iusserit, nusquam omnino ignoretur, breui vbique probrosi edicti apographa lecta sunt; sed edicti metas prætergressa insaniens Sanfua, parum habuit præesse executioni, pagis suis in futurum cauenti, nisi vlcisceretur illatam, vt putabat à Christianis iniuriam. Ad hoc, armorum Mandarinum nacta clientem suum, tempori suo idoneum, ingenio peiorem, immittit illum ad cladem in-

fontium.

96
Regis edictum contra
Christ. à
concup. falsa
ex causa ex-
pr.

fontium, Adest globo cinctus hominum perditorum, qui essent cum eo milites, prædones, & carnifices acturi. Verso ille in templum digito quod erat amplitudine, & ornatu præstans, signum dat impiis, concurrunt, euertunt, solo æquant, materiam aliò transferunt ad constituendum idolo fanum; leuior fuit furenti mulierculæ, Dei sui violati hæc ultio; Saluatoris effigiem quam staterant in altari Patres, idcirco habuit cariorem quod eius vstione, discruciatum esset Christianos; sacra æde destructa, Catechistæ sacellum complanatur; priuatorum ex ædibus sacrum omne direptum & comportatum in aggerem igni absumitur, ac ne quod pietatis, nedum religionis vestigium restaret super, nosocomium etiam crudelis incendit Mandarinus, euulsi- bus miseris, seque inde humi trahentibus ne eodem incendio arderent. Post hæc verso furore ad vexandos, quos iam expilauerat Christianos grandem illis multam, & imparem viribus indixit; tum sparsit in vulgus, velle se illos omnino desertores, aut mortuos, ostentauitque terculamentum stragis quam esset cruentam editurus; eorum viginti coram iussos, produci, argumentis, precibus & minis tentatos cum præstolaretur, responsione timida sibi assensuros, prodiit matrona omnium nomine; de sanctitate legis Christianæ, & Christianorum qui eam tenerent, tanta sui animi voluptate, tanto Mandarinum cruciatu, & tædio dixit, vt is loquentem interpellans, deliram vocaret, & mente captam, minareturque se linguam illam, corque ipsum ei ab radicibus euulsum; cui sedatè illa, fiat id modò, inquit, carnificem expecto immobilis; at is minando potentior quàm agendo, noui negotij specie omnes à se abegit, distulitque in alium diem.

Dùm Christiana res in pagis Sanfuæ immani barbarie iactatur, nobis ex regio edito, ipsisque sub Regis oculis quanquam planè ignari, ruinæ metus incubuit, armatorum turba, magno vt vsus est strepitu, domum nostram intrat; qui primùm occurrit Bernardino Regio licet arcuatum lignum, iugo haud multum absimile, in collum iniicit, aens Regis nomine illum capi; quo ille nuntio, responder, nihil sibi venire optatius, & retortas vltro in tergum manus præbet militi ligandas, quem fure instructum aduerterat. Christiani ad hæc qui bono numero aderant, exclamare, expostulare indignitatem facti, vimque ad Patrem liberandum parare, sed eos increpitans & obiurgans amouit, eductusque domo in publicum illuc detentus est, dùm ad eius pedes quicquid domi erat profanum, sacrum congeritur. Currit ad tumultum, & famam populus, Christiani, ethnici, multitudo ingens; occasione, auditorio, & ardore vsus quo nunquam maiorem senserat, in arcem quæ illuc deposita fuerat loco pulpiti scandit, de necessitate legis Christi, & felicitate pro Christo moriendi magna vi detonat, eumque is accensus non satis haberet expeditos, & erant quæ dicebat supremi ad salutem momenti, exceptas ab eo sententias, nunc ille, nunc alius auditori, explicatiùs repetebat, vestem, pedes, vincula osculis premebant

alij, beatum appellantes, qui martyrij decus (sic fore statuerant) per tot quæsitum maria denique inuenisset. His Amaralius dùm foris redit, mirari primum reiuñctis in dorsum manibus Regium, custodia septum militari; tùm se magno animo Ministris offerre, vt se cum Regio pariter ligatum in partem honoris adsciscerent, cunctis demùm abnuenti- bus, & ipse ex edito aitari populum, & de gloria vinculorum, pœna- rum, & ignominia magnificè dicere, quorum crimen non esset aliud nisi vita & salus, immensis periculis, & itineribus regno importata & communicata cum populis longè ab ea errantibus, quæ dùm incitato feroore sequitur inculcare, voce procul sublata, ex aula nuntius, audi- tores aduertit, & iubet Rex inquit, nihil à Patribus auferri, si quid fuerit ablatum restitui, & iis pro sua clementia ignoscat. Ignoscat nempe? resumit Amaralius clata voce, hæc vero est gratia, sed quam ne- cessario præcedit culpa; cuius autem nos culpæ rei, nisi quod sanctam & veram Dei legem populo denuntiauimus? hanc certè ob causam vel ipsum moti, gratia summa est, qua nos vtinam dignetur Deus; Regi quæso sistamur, vt qui culpæ veniam largitur, doceat, & culpam. Prouidè omninò, Amaralius ne oblata palam, & admissa taciti crimi- nis venia, enormia quælibet Bonziji fingerent quæ Rex nobis clementer ignouisset; Regius vero ab suis custodibus, multis precibus exorauit, vt se mediam per urbem, quâ vici maximè populo feruebant ducerent, ad captanda plebis conuitia, & contumelias Bonziorum. Recreabat se Rex equorum spectaculo, quo explorabatur eorum velocitas; vbi ed- ventum, sistit se coram Amaralius, & modestè quidem, ac demissè, sed tamen liberè, quærit ex eo quod nostrum ob scelus apparitores do- mum immisisset, qui eam in vicum publicum effunderent, & P. Regium quem præsentem cernebat, ligarent? percussus factò improviso, atto- nitusque Rex mirari, dolere, culpam in alios quos nesciebat reicere, idque suo iniussu, & se inscio protus aiebat attentasse. Patrem impe- rat solui, vtrumque ab se humanissimè dimittit; milites seueris cogni- toribus traditos cum parum se purgarent, aliquot mensium carceri, pœnæque non lenibus addicit, nec vlla Patrum intercessione ab iis ab- solui potuère. Biduo post præco, vrbis compita peruadens denuntia- uis magna voce, religionis causa factum iri negotium nemini; qua in- dictione restincta est rabies Bonziorum, occasionem irati Regis capran- tium ad laniam illius Christianitatis ad quam Mandarinis incendere cœperant. Non multum inde temporis fluxerat, & is qui scelestissimæ Sanctæ idolom confregerat, stultus, & cerebro vacuus comparet, rem gestam sermonibus iactari audiens, auctorem se illius iterum, ter- tio, læpius apud omnes non modo intrepidè fatetur, verum etiam glo- riatur, nec fuit in potestate Bonziorum in eius caput defigere, vt sui illius quo se ostentabat præclari facinoris gloriam cum Christianis par- tiretur. Existimauère Patres confessionem hanc adeò manifestam, & liquidam non minus ponderis apud Regem ad absoluendos infantes.

habituram, quam habuisset ad eos damnandos cæca, & maligna calumnia; sed noluit errasse barbarus, nec præceps edictum, noua leuitate abrogare. Libellum quidem paucis inde diebus, ab iis comiter accepit, quo sanctimoniam legis Christianæ tuebantur, eius edicto falli, mendacij, & nullius virtutis infamatam; sed rescitum deinde, inter reiectitios ab eo repositum; responsi quidem nihil vnquam retulit.

Procellosum hunc annum tricesimum tertium Christianis fecit, praua passim edicto, Regio à Mandarinis afflictâ interpretatio. Quin ne ipsa quoque in aula licuit tranquillo diu frui, vbi Rex atheo quam ethnico propior, sua in Christi fidem odia, & amorem moderabatur ex proprio lucro. Nihilo feciùs eo indignante, & edicti eius sacrilegi sualoribus inferis, septem millia sexcenti quinquaginta duo, ab idolis ad Christum hoc anno accessere, & baptizatis accensi sunt, quàm multos tam breui tempore superiores anni non viderant. Auxere præterea Christi gregem ingenti numero, in Prouincia Engheana, Maiorica; in Tignoâ Fontes, vterque non sine præmio, carceris scilicet, in quem coniecti sunt, quòd disseminarent vbique sanctam Christi legem, quanquam Regis edicto vetitam. At Fontes quidem quatuor tantum illic egit, Maiorica grauibus quadrimestri toro attritus incommodis, inde sex menses ægrotus iacuit, nec alio magis remedio quàm patientia est curatus. Aedes sacræ complures fisco addictæ sunt; sed à Mandarinis superioribus postea redditæ. Trium quæ erant in vrbe regia, maximè insignis, capax, & splendida, sacrilegio immani in publicum stabulum versa est, quare in singulas vrbis regiones designatae sunt singulæ aedes amplæ, quarum pars fidelibus pro templo esset. Cæterum in hoc malorum turbido, vbique fortes, vbique debiles, sed eorum superfedeo casibus, vt similium tædium deuitem. Navis quidem Macao aduecta eodem qui ante biennium venerat Antunesio Prefecto spem magnam fecerat, cupidissimi Regis gratiæ reparandæ; at quantò latior, tantò dolor sequens acerbior. Lex erat vt quacumque nauis ad mercaturam appelleret, mercium indicem quas ferebat accuratissimè inquit, Ministri Regis ad eum deferrent, ipse sibi eximia quæque, quibusuis conditionibus vi aut vili optaret. Vexerat autem Antunesi, nauis rerum sacrarum ingentem copiam, libros, reliquiarum thecas, imagines, cruces icunculas, precatórios globulos, & his similia, quæ Neophytorum alenda pietati mittebant Patres Macaenses, quòd eos audirent magno quotidie numero angeti, & verò annus tricesimus quartus decem ferè millia iis adiecit, nec vllus erat inter Neophytos qui non aliqua saltem pia imagine donaretur. Ex hac rerum sacrarum immensa copia, argumentatus Rex Christianorum in Regno insanum consilium propagationis illorum inhibendæ, quæcumque in nauis sacrum aliquid redolerent, imperat ad se quamprimum deferri, & prodacebatur ignis, iis in cinerem redigendis, cum multis precibus

vix tandem Patres nefas auerterunt; omnia confertim iubet coram in capsam ingentem congeri, clausamque diligenter, & picatam tradit Eunuchorum fidissimo asseruandam, quoad Antunesius ad reditum solueret, tunc verò illi explicatis iam velis reddendam, vt ea Macaum referretur. Ornamenta sacrificatum & altarium, vel nimis displicuerint vt facta, vel nimis placuerint vt pulchra, sibi retinuit; & quò latrocinium euident, priuati commodi ficto neglectu contegeret, viles aliquot è serico vestes ad Patres remisit, & moneræ nonnihil pro libris Sinensibus, & Europæis quos sibi pariter vindicauit. Sed eius ingratiis Neophytorum nemo pia imagine caruit, altera Saluatoris, Deiparæ altera, quibus sacellum ornaret domesticum: vtriusque archetypum ligno incidit Bernardinus Reginus, quod infinitis impressum aut cartis, aut sericis sacras imagines abundè omnibus sufficit. Nunc ad prospera nostra in Sinas redeamus, & iis contiguum annum 1634. quorum pars maximè illustris cum Vagnonio maximè debeatur, æquum est hanc laudem ei confirmari testimonio Furtadi Inspectoris ad Genera-Vittelleschum. [Inspectoris, inquit, nouem Prouinciis in quibus viginti tres ex nostris Europæis Sacerdotes, fratres Sinæ tres, duodecim stationibus diuidantur omnes comperi desiderio salutis alienæ, & propriæ virtutis ardere. Sed recreant me præcipuè Vagnonius, & Longobardus septuagenario vterque maior, actiuosior quadragenario; Longobardus Pechini, Vagnonius in Prouincia Sciansi vbi multa Christo animarum peperit millia, spatia in vrbes quinque aut sex, & pagos supra quinquaginta: bis omnes quotannis reuisit, & vitam agit in motu perpetuo; si quem diem nactus est quietum, scribendis libellis ad conuersionem ethnicorum infumit. Huic labore egregio non impar Longobardus, non Christianis modo Pechini excolendis, quorum est maxima ea in vrbe multitudo, sed excursionibus etiam longinquis dierum subinde sex aut decem dat operam. Eundem quoque in alijs notauit spiritus ardorem, sed horum duorum in tam graui, & exercita ætate labor indefessus fecit illos mihi præ cæteris memoratu dignos.] Sic ad Vittelleschum scribebat Furtadus: & Longobardi quidem libenter hic memini, tùm ad laudem ipsius virtutis, tùm ad commendationem præmij quo illam rarissimo in Societate, & extra ordinem remuneratus est Generalis, iusto quidem, & merito, sed nec petenti nec roganti concessio. Eius enim mandato Decembri mense anni 1617. ad professionem votorum quatuor est promotus, annis decem & octo postquam erat formatus in spiritualibus adiutor. Scripturæ Sinensis, & linguæ peritia, perspecta diu virtus, Apostolici labores & perpersiones, id illi iure honorarium acciuerit. Nunc ad Vagnonij operosos quæstus veniamus à quibus nihil virum constantem, & solidum dimouit, cuiusdam alterius vile, & philautia cæcum iudicium qui eum literis inconsultis Generali deserpsit illa indignum missione, & quem nihil propius fuerat quam vt Macaum renocaret; adeo illum pupu-

97.
Fames hor-
reda & cha-
ris Christi.

gerat Vagnonij firmitas qui certa linguæ Sinensis peritiam fretus, eius de Sciant, & Tienciu vocibus decreto obstiterat (de quibus prolixè superius) at enim fixo in Deum oculo, & constans in munere Apostolicæ missionis Vagnonius bis mille octingentos & septuaginta hoc anno abluat; ex perpeffionibus ærumnosis & itineribus hibernis ita ægrotavit, vt miraculo creditus sit Christianorum precibus donatus, totum enim illud quo periclitatus est bimestre, orando, vouendo, flectendo, priuatim, & publicè, cruciandisque afflictatione spontanea seipfis perinde traduxerunt, vt si foret quisque de parente in extremis posito anceps, & anxius: & verò quantus Vagnonij esset, & paterno maior erga omnes, etiam ethnicos, maximèque abiectos, & mileros amor, annus hic ostendit tricesimus quartus quo nullus ab æuo Sciani Pro-uinciam calamitosius, & funestius deuastauit; stetit menses octo tristi sereno obfirmatum sine nube, & pluuia cœlum; sementis è terra ne pilus quidem geminavit; hinc lamentabilis annonæ labor, hinc fames si ynquam aliàs crudelis, exemplisque barbaris horrenda. In plebe potissimum egena, infinita, opere in diem, rogato, & furto viuere al-
sucta; consumptis arborum frondibus, mandi cortices, & ligna quam-
uis exsucca & arida; milij purgamenta, & siliquæ simul teri, & in
panes coacta ad solem excocui. Famis denique rabies incaducta homi-
num semiputrida inuolare, & mortuis vesci. Dicam mox de incendia-
riis, & grassatoribus quos suprema egestas in exercitum conharat;
horum interea complures quotidie ab iudicibus comprehensos, & vi-
uos clauis in terram confixos circumfistebat turba famelica; cultris
acutissimis in postremum halitum intenta, statimque in membra, in
viscera, in caput inuadere, profecare, rapere, manantia tabo & san-
guine vorare; cuius laniens viros quoque honestos partem sibi tulisse
F. Manuel Gomez vidit. Execrabilius illud de matre, & filia quæ de-
prehensæ sunt infantem membratim lacerare, sibi que parare in epu-
las. Hunc tormentis subiectæ falsæ sunt esse quartum supra tricesi-
mum, quos aut furto sublatos, aut expositos, fami suæ mactassent.
Chianeco tota, ignominiosè raptata sunt, suspensæ, confixæ iaculis,
& famelicis post mortem in escam proiectæ. Crescente interea im-
mensum cadentium numero, vrbeque sepeliendis iam impari, fossæ
quatuor ingentes extra muros apertæ sunt, & tracta vncis in eas cada-
uera, quoad ad summum implerentur. In communi hac strage, infan-
tes, & pueros excepit fors leuior ne dicam felicior; exponebantur pri-
mum à matribus, ne coram cernerent morientes, inter voces postre-
mas cibum poscentium, quem dare non poterant; fuere quæ viuos de-
foderent, ne voracitati eos obicerent; fuit parens, & mater qui suo,
& cari filiolus desperato victu, misere illum in annem, sepeliendum
aquis, & idè post illum præcipites; diuersis oculis infontem, & reos
diuina æquitas respexit; hi fluuio obruti perierunt; ille innatus aquis
receptus,